

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
DEPARTAMENT DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Paulina Florjanowicz
Dyrektor

Warszawa, 13 lipca 2017 r.

DDK-MPN.051.1.2017.JW

Szanowna Pani,

w związku z wystosowaną przez Panią petycją, przekazaną do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego przez Biuro Dialogu i Korespondencji Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, za pismem BDK.0600.4514.2017.KM, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Zgodnie z wykładnią *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji* z dnia 22 lutego 1994 r., przekazaną stronie rosyjskiej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, w formie stosownej noty nr DW.213.54.2015/2 z dn. 31 sierpnia 2015 r., zapisy ww. umowy dotyczące ochrony miejsc pamięci i spoczynku nie mają zastosowania do pomników symbolicznych, które nie są elementami grobów wojennych, bądź cmentarzy wojennych. Przemawiają za tym n.w. argumenty:

- art. 1 ust. 1 ww. umowy wskazuje, że ma ona zastosowanie do *miejsc pamięci i spoczynku (...) żołnierzy i osób cywilnych poległych, pomordowanych i zamęczonych w wyniku wojen i represji*;
- art. 1 ust. 2 przywoływanej umowy stanowi, że realizując współpracę strony umowy mają się kierować m.in. *celami i zasadami Konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 12 sierpnia 1949 r.* – przedmiotowe Konwencje regulują kwestie funkcjonowania grobów, a nie pomników symbolicznych.

W systemie prawa polskiego opiekę nad pomnikami sprawuje – na podstawie art. 18 ust 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz. 446) – rada gminy. Na podstawie ww. artykułu kompetencja rady gminy obejmuje podejmowanie uchwał w sprawach związanych ze wznoszeniem pomników, a więc nie tylko podejmowanie uchwał o budowie pomnika, ale także przeniesieniu istniejącego pomnika w inne miejsce, jego remoncie lub rozbiórce (II OSK 3368/14 - postanowienie NSA). Zatem inicjatywa związana z usuwaniem, demontażem, czy rozbiórka pomników leży po stronie gminy, która decyzję taką podejmuje na podstawie uchwały rady gminy.

W zw. z wyrażonym, w skierowanej przez Panią petycji, wezwaniem do zmiany prawa dotyczącego „pomników wdzięczności armii radzieckiej”, pragnę poinformować Panią, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na 44 posiedzeniu w dniu 22.06.2017 r. uchwalił ustawę o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. W dniu 3.07.2017 r. ustawę tę przekazano Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej do podpisu.

W ww. dokumencie znajduje się rozdział 2 pt. *Zakaz propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez pomniki*. Zgodnie z proponowanym w ww. nowelizacji art. 5a ust. 1 *pomniki nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować*, zaś ust. 2 przywoływanego artykułu określa, że *przez pomniki rozumie się również kopce, obeliski, kolumny, rzeźby, posągi, popiersia, kamienie pamiątkowe, płyty i tablice pamiątkowe, napisy i znaki*. Należy zwrócić uwagę, że ust. 3 tego samego artykułu zawiera wyłączenia spod stosowania przepisów ustawy pomników niewystawionych na widok publiczny, położonych na terenie cmentarzy albo innych miejsc spoczynku, wystawionych na widok publiczny w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej, naukowej lub o podobnym charakterze w celu innym niż propagowanie ustroju totalitarnego, wpisanych – samodzielnie albo jako część większej całości – do rejestru zabytków.

W dalszej części nowelizowanej ustawy znajdują się zapisy mówiące, że właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, związku jednostek samorządu terytorialnego albo związku metropolitalnego, a także właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości, na której znajduje się pomnik upamiętniający osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny, lub propagujący taki ustrój w inny sposób, usuwa ten pomnik w ciągu 12 miesięcy od wejścia ustawy w życie.

W pozostałych poruszonych przez Panią kwestiach, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie ma kompetencji do zajęcia stanowisko.

Z poważaniem

Paulina Florjanowicz

Do wiadomości:

1. Biuro Dialogu i Korespondencji Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej